

Såfremt der er grundlag for mistanke om, at konvolutten indeholder andet end de fra ransagning undtagne meddelelser, må politiet imidlertid kunne foretage en foreløbig beslaglæggelse af konvolutten med henblik på at få rettens afgørelse af, hvorvidt konvolutten kan åbnes til konstatering af dens indhold. **Såfremt** indholdet viser sig at være kommunikation med de af § 170, stk. 1 eller 4, omfattede personer, kan ransagning ikke foretages, medmindre retten træffer beslutning i medfør af § 170, stk. 2. Findes der ikke grundlag herfor, kan meddelelsen ikke anvendes som bevis eller konfiskeres, og beslaglæggelsen må ophæves, jf. § 824, stk. 2.

Såfremt politiet ved et tilfælde bliver bekendt med de af bestemmelsen omfattede meddelelser, f.eks. fordi det ikke umiddelbart fremgår af et brev, at dette er afsendt af en af de af § 170, stk. 1 eller 4, nævnte personer, må politiet være afskåret fra at anvende de herved fremkomne oplysninger som bevis i sagen.

Lovudkastets § 795, stk. 2, om kommunikationsmateriale og notater, der befinder sig hos en vidneudelukket person, indebærer, at såfremt politiet under en ransagning finder sådant materiale, må politiet afstå fra at gøre sig bekendt med oplysningerne. Hvis politiet ved en fejl får kendskab til de undtagne oplysninger, må disse ikke bruges som bevis i retten. Dette gælder dog ikke, hvis oplysningerne giver anledning til, at der rejses sigtelse for strafbart forhold mod den vidneudelukkede person, eller at hvervet som forsvarer bliver frataget den pågældende, jf. princippet i retsplejelovens § 791, stk. 3, in fine. Udvalget har ikke fundet det nødvendigt at foreslå indsættelse af en hertil svarende udtrykkelig regel i ransagningskapitlet.

5.5. "Hemmelig" ransagning.

Retsplejelovens regler om ransagning må såvel efter deres tilblivelseshistorie som efter reglernes nærmere indhold - herunder § 799, stk. 1, om opfordring til at være til ste-

de eller tilkaldelse af husfælle eller nabo, stk. 3 om oplæsning af rettens kendelse m.v. og stk. 4 om opfordring til at udlevere eller påvise de ting, der eftersøges - antages at have tilfælde for øje, hvor ransagning foregår åbenlyst. I betænkning nr. 1023/1984 er udvalget side 55 gået ud fra, at ransagning (og beslaglæggelse) principielt ikke gennemføres hemmeligt.

Under udarbejdelsen af nærværende betænkning er udvalget af politiet gjort bekendt med, at det i særlige tilfælde kan være påkrævet, at en ransagning gennemføres hemmeligt, således at den, mod hvem indgrebet rettes, ikke gøres bekendt dermed, og at der ikke tilkaldes vidner. Dette kan især skyldes hensynet til at undgå, at den fremtidige efterforskning vanskeliggøres eller umuliggøres derved, at de implicerede og navnlig bagmænd advares. Udvalget er endvidere blevet gjort bekendt med, at domstolene i enkelte sager om alvorlig narkotikakriminalitet eller manddrab har afsagt kendelser, som har tilladt politiet at foretage hemmelig ransagning, d.v.s. ransagning uden tilstedeværelse af den, der råder over den pågældende bolig eller de pågældende rum eller gemmer, uden tilkaldelse af en husfælle eller nabo og uden vidner samt uden efterfølgende underretning om indgrebet.

På den baggrund finder udvalget det ønskeligt, at der i loven tages stilling til spørgsmålet om hemmelig ransagning, og at der - i det omfang sådan ransagning accepteres - sker en udførlig regulering heraf.

Et flertal af udvalgets medlemmer (Dalgas Rasmussen, Hesselbjerg, Hjorth, Kirk-Sørensen og Finn Larsen) mener ikke at kunne afvise, at det i enkelte tilfælde af hensyn til efterforskningen er nødvendigt, at der gives politiet adgang til at foretage hemmelig ransagning. Hvor der foreligger meget alvorlig kriminalitet, ville det i sådanne tilfælde være betænkeligt at afskære politiet herfra. Allerede i dag har politiet via reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden en vis adgang til at foretage hemmelig ransagning. En tilladelse til at foretage "anden aflyt-

ning" (rumaflytning) antages således at indebære en adgang for politiet til hemmeligt at skaffe sig adgang til det pågældende rum for at anbringe det nødvendige udstyr, jf. betænkning 1023/1984, side 60. Politiet må herunder kunne foretage de undersøgelser, som er nødvendige for en hensigtsmæssig placering af udstyret.

For flertallet er det afgørende, at der i retsplejeloven foretages en sådan begrænsning og regulering af hemmelige ransagninger, at anvendelsen af dette retsmiddel kun sker i absolutte undtagelsestilfælde, og at der sikres den fornødne kontrol. Flertallet mener tillige, at anvendelse af hemmelig ransagning bør afskæres over for personer, der i medfør af retsplejelovens § 170 er udelukket fra at afgive vidneforklaring i sagen, og hvis kommunikation med og notater om den mistænkte er unddraget fra ransagning, jf. foran side 96 ff.

På den baggrund foreslår flertallet, at der i retsplejeloven (lovudkastets § 799) optages udtrykkelige regler om hemmelig ransagning, men at dette indgreb samtidig - ud over den nævnte begrænsning vedrørende vidneudelukkede personer - knyttes til de samme betingelser og den samme kontrol, som i dag er gældende for "anden aflytning", som er det mest intense indgreb i meddelelseshemmeligheden. Dette indebærer, at kriminalitetskravet såvel i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3 (hovedregel: fængsel i 6 år eller derover i strafferammen) som i § 781, stk. 4 (en forbrydelse, som har medført eller kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier), skal være opfyldt. Det indebærer også, at der skal beskikkes en særlig advokat for den, som indgrebet vedrører, og at denne skal underrettes om alle retsmøder og have adgang til at udtale sig, jf. retsplejelovens §§ 784 og 785. Endelig indebærer det, at tilladelsen skal være **tidsbegrænset**, jf. § 783, stk. 2, at Justitsministeriet skal have underretning, hvis et "periculum in mora"-indgreb ikke efterfølgende kan godkendes af retten, jf. § 783, stk. 3, og at der skal gives efterfølgende underretning til den, som indgrebet har været rettet imod, jf. §

788.

Ved således i det hele at underlægge den hemmelige ransagning samme regler som "anden aflytning" mener flertallet at have tilvejebragt de nødvendige retsgarantier.

Om forarbejderne til de gældende regler om "anden aflytning" henvises til betænkning nr. 1023/1984, side 59 ff og Folketingstidende 1984-85, tillæg A, sp. 2971 ff og tillæg B, sp. 1709 ff og sp. 2225 ff.

To medlemmer af udvalget (Ove Hansen og Merethe Stagetorn) finder, at hemmelig ransagning er et så ekstraordinært efterforskningskridt, der bryder radikalt med de hidtil i retsplejeloven tilsikrede retsgarantier, herunder opfordring til at være til stede, tilkaldelse af vidner, oplæsning af kendelse, at det principielt ikke bør tillades.

Retsplejeloven indeholder for tiden ikke hjemmel til hemmelige ransagninger, og der er ikke fra anklagemyndighedens side påvist tilfælde, hvor en hemmelig ransagning ville kunne have muliggjort en ellers umulig efterforskning.

Selv om mindretallet har forståelse for, at det formentlig kunne være hensigtsmæssigt med hemmelige ransagninger i narkotikasager, hvor der forventes levering af narkotika på et bestemt sted, har mindretallet principielt modvilje over for hemmelig efterforskning.

Der blev i forbindelse med ændringerne i retsplejeloven vedrørende indgreb i meddelelseshemmeligheden indført hjemmel til at gøre indgrebet hemmeligt, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, jf. § 788, stk. 4, men det er imidlertid mindretallets opfattelse, at der ikke for enhver pris bør tilstræbes en overensstemmelse mellem de enkelte straffeprocessuelle indgreb, og at der er en væsentlig forskel på indgreb i **meddelelseshemmeligheden**, som efter indgrebets karakter nødvendigvis må foretages uden forudgående meddelelse, og ransagninger, hvor sådanne hensyn

ikke er gældende.

Mindretallet mener dog, at hensyn til statens forhold til fremmede magter eller til statens sikkerhed kan gøre det påkrævet, at ransagning foretages hemmeligt. Sager, der behandles af politiets efterretningstjeneste, vil i en del tilfælde være af særegen karakter og kræve diskretion i et omfang, der ikke kan sammenlignes med de hensyn, der gør sig gældende i andre straffesager.

At disse særlige hensyn gør sig gældende i alvorligere sager om statens sikkerhed er klart. Men også i andre sager, hvori medlemmer af udenlandske repræsentationer kan være indblandet, og hvor sagerne i mange tilfælde resulterer i et diplomatisk skridt, er det for opretholdelsen af fortsatte venskabelige forhold ofte påkrævet, at ransagning kan foregå i hemmelighed.

Mindretallet finder derfor, at der bør kunne gives adgang til at hemmeligholde en ransagning i sager vedrørende forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller kapitel 13.

Mindretallet foreslår herefter, at § 799 udformes således:

"Såfremt det er af afgørende betydning for efterforskningen, at ransagningen foretages, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, ved kendelse bestemme, at ransagningen foretages, uden at de pågældende underrettes, og at reglerne i § 798, stk. 2, 1.-3. pkt., og stk. 3, fraviges. Stk. 2. Reglerne i § 783, stk. 2 og 3, § 784, § 785 og § 788, finder anvendelse på de i stk. 1 omhandlede tilfælde."

5.6. Ransagning med henblik på anholdelse.

I den gældende retsplejelov findes reglerne om ransagning for at søge efter spor af forbrydelsen eller efter ting, som er genstand for beslaglæggelse, i ransagningskapitlet (§§ 794 ff), medens reglerne om ransagning med henblik på